

Grønlands Teaterhistorie – på vej. Et forord til en begyndelse

Af redaktionen

I dette særnummer af *Peripeti* vil redaktionsgruppen og flere andre bidragsydere præsentere aspekter ved det grønlandske teater. Præsentationen er langt fra udtømmende, idet der siden slutningen af 1800-tallet har været et aktivt teaterliv i Grønland. Udgivelsen søger at rette op på det forhold, at grønlandsk teater i lidt for lille grad er kendt eller agtet.

Der er sikkert mange i Skandinavien, som har hørt om Tuukkaq Teatret, det grønlandske gruppe- og laboratorieteater som blev grundlagt af Reidar Nilsson i Holstebro i 1975, og som fortsat eksisterer som et kulturcenter i Fjaltring, syd for Lemvig.

Tuukkaq Teatret har fået betydning for en fortsat påmindelse om urbefolkningsteater flere steder i verden. Dette gælder særligt i Grønland men også i det nordlige Skandinavien, hvor der siden 1970'erne blev etableret flere samiske teatergrupper, og hvor flere af de medvirkende skuespillere fik eller havde tilknytning til Tuukkaq Teatret.

I Grønland blev Tuukkaq-traditionen videreført i gruppe- og projektteatret Silamiut i 1984, under ledelse af Simon 'Mooqqu' Løvstrøm i knap to årtier, hvilket senere ledte til oprettelsen af Det Grønlandske Nationalteater, Nunatta Isiginnaartitsisarfia. Det var også under samme periode, at Skuespillerskolen, under Silamiut Teateret, arbejdede under meget vanskelige kår, hvilket fx fremgår af Ivan Burkals interview med Silamiuts første leder, Simon Mooqqu Løvstrøm i artiklen "15 år med Silamiut", der bringes i denne publikation.

En ikke ubetydelig udveksling kom til at finde sted mellem Silamiut og det nordlige Norge, idet Svern B. Syrin, med baggrund fra Hålogaland Teater i Tromsø og Makka Kleist, som havde været kunstnerisk leder i den frie teatergruppe Sampo, flyttede fra Tromsø til Nuuk i 2003, hvor de engagerede sig stærkt i forhold til både teaterloven og til den endelige etablering af Grønlands Nationalteater i Nuuk i 2011.

Det er flere lighedspunkter mellem det nordlige Norge og Grønland både kulturelt og naturmæssigt. Kulturelt er urbefolkningsaspektet mest påfaldende, men også når det gælder kystkultur og amatørteater. I Danmark er det måske Vestjylland, som er nærmest til at opvise "ligheder" med Grønland, når det gælder lokalsamfund og kystkultur. Selv om valget af Fjaltring ikke var bevidst, men en mulighed der opstod for Tuukkaq Teatret på rette tid og sted i forbindelse med ekspropriation af gårde i området, så blev beliggenheden tæt ved den tyndt befolkede del af vestkysten ofte udlagt som udtryk for en form for "lighed" med den grønlandske natur. Dertil kommer, at der foregår en nær udveksling mellem Grønland og Danmark både samfundsmæssigt og på det kunstneriske plan.

Hvad er det så egentlig som har udløst den stærke interesse for grønlandsk teater som denne udgivelse er en respons på? Det er ikke tilstrækkeligt bare at henvise til den generelle interesse for urbefolkningsteater som kommer med afkoloniseringsdebatten. Klimaproblemer og migration er med til at forstærke denne interesse.

Udgivelsen dækker flere aspekter ved grønlandsk teater, og da ikke mindst betydningen af

billedkunstneren og forfatteren Hans Lynges virke. Den grønlandske amatørteatertradition behandles i Birgit Kleist Pedersens artikel ”Hans Lynges – en passioneret amatør i tilblivelsen af den grønlandske teaterscene”. Artiklen omtaler også forholdet mellem danskerne og den lokale kultur på Grønland, samt giver en historiografisk skitse til at forstå grønlandsk teaterhistorie i fire faser.

Birgit Kleist Pedersen har desuden opbygget et teaterstudium ved Afdelingen for Sprog, Litteratur og Medier, Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet i Nuuk siden foråret 2017 med det formål at afdække Grønlandsk teaterhistorie gennem 200 år. Det har affødt flere bachelor- og specialeprojekter, som tilsammen bidrager til at belyse det grønlandske sceneliv ud fra forskellige teoretiske vinkler. Det er tilmed en kompleks virkelighed, der tegner sig i et akademisk teaterlandskab, hvor det danske sprog for mange af de grønlandske studerende udgør et decideret fremmedsprog.

Arnaq B. Johansen er et eksempel på en af de kandidater, som har specialiseret sig i det nyere performanceteater i Grønland. Arnaq B. Johansen bidrager med artiklen, ”Forholdet mellem det verbale sprog og kropssproget i udvalgte grønlandske teaterproduktioner i 2017”, hvor hun belyser dette ud fra forskellige synsvinkler på kropsteknikker, såsom det biologiske, det sociologiske og det psykologiske.

Et teaterpolitisk perspektiv anlægges i Ivan Burkals artikel ”Scenekunst i Grønland: fra projektteatre til Nationalteater” i lyset af den grønlandske finanslov og teaterlovens tilblivelse.

Kirsten Thonsgaard Hansen har givet et bidrag til Tuukkaq Teatrets første år, altså tilblivelsen af denne legendariske teatergruppe. Dette bidrag er især interessant, fordi Kirsten Thonsgaard selv foretog research helt tilbage i Tuukkaq Teatrets tidlige år. Hun har således haft lejlighed til at give en mere direkte fremstilling. Tuukkaq Teatret er også udgangspunkt for Knut Ove Arntzens artikel ”Tuukkaq, Silamiut og Grønlands Nationalteater: Antropologisk vending til ny-kontekstualiserede klassikere – mytedramaturgi og internordisk udveksling”. Artiklen omtaler også Skuespilleruddannelsen ved Grønlands Nationalteater. Arntzen henviser til den antropologiske vending som var så vigtig for et nyt perspektiv på urbefolkningsteater.

Annelis Kuhlmann berører Tuukkaq Teatret i sin artikel ”Det iscenesatte Grønland – Grønland på scenen. Om at iscenesætte og performe Grønland”, idet Tuukkaq Teatrets rolle i dansk teater og i forhold til gruppeteatret bliver set i lyset af kunstpraksisformer og postkoloniale teaterstudier. Kuhlmann kommer bl.a. ind på *Angutivik/Den grønlandske mand*, en co-produktion af Grønlands Nationalteater og Teater freezeProductions fra Aarhus, og ligeledes den schweiziske iscenesætter, Christoph Marthalers internationalt kendte produktion med tema fra Grønland, *±0 (plus minus nul)* samt Nicoletti Fabers *Kalaallit Aalborgimittut*.

Startskuddet til at komme i gang med denne udgivelse med sit forsøg på at give bidrag til Grønlands teaterhistorie var et seminar, som blev afholdt på Nunatta Isiginnaartitsisarfia (Grønlands Nationalteater) under *Nuuk Nordisk Kulturfestival 2017*, 14.-15. oktober 2017. Seminaret opnåede støtte fra Nordens Institut i Grønland (NAPA), Kommuneqarfik Sermersooq, Selvstyrets kulturmidler, Hans Lynges Fonden, 15. juni Fonden og Den Grønlandske Fond.

Den norske instruktør, Tormod Carlsen, som selv har grønlandske rødder, bidrog til at organisere konferencen og var moderator for den. Det lykkedes ham at få inviteret grundlæggeren af Tuukkaq Teatret, Reidar Nilsson, som stillede op sammen med en lang række af de skuespillere, som havde baggrund i Tuukkaq-traditionen. Mødet blev næsten til en slags familiesammenføring, hvor netop erindringen om Tuukkaq Teatrets rolle og betydning viste sig at kalde på en bredere og mere kontekstuel skriftlig fremstilling.

Grønlands Nationalteater har gennem teaterchef, Susanne Andreasens koordinerende rolle

været vigtig for at realisere dette særnummer af *Peripeti*. Forhåbentlig vil dette være første skridt i den videre udforskning af grønlandsk teater og blive igangsætter for videre udforskning af delaspekter både historiske og samtidige, såvel inden for amatørteater, enkeltproduktioner som performancekunst. Med denne udgivelse håber vi, at processen mod en mere omfattende *Towards a History of Greenlandic Theatre* er kommet i gang.

Redaktionen takker for den støtte, som udgivelsen har modtaget fra Augustinus Fonden, Hans Lyng Fonden, Nunatta Isiginnaartitsisarfia (Grønlands Nationalteater), Ilisimatusarfik/Grønlands Universitet og Aarhus Universitet.